

Kooliuuring 2019: ümarlaud

MEMO

Kooliuuringu läbiviimisest ja korraldusest

Merlin Linde rääkis 2019. aasta uuringu korralduslikust poolest eelmiste ning järgmiste uuringute kontekstis (slaidid 3-8). Sel aastal osales uuringus 2192 õpetajat 65 koolist üle Eesti ning meie lootus on järgnevatel kordadel seda arvu veelgi suurendada. Tallinna Ülikool tegi Kooliuuringutega algust aastal 2016 ning enne 2019. aastat viidi uuring läbi ka aastal 2017. Kui 2016 ja 2017 uuringu fookuses oli rohkem õpilaste ja õpetajate subjektiivne heaolu ning õpikäsitus, siis sel aastal oli uuringu fookuses kooli areng ja valmisolek muutusteks. Samal ajal oli meie eesmärgiks võimaldada koolidele ka võrdlusandmeid eelmiste aastatega, mistõttu jäid mitmed skaalad ka samaks. Slaidil nr 6 on paksus kirjas märgitud kaks skaalat, mis on küll 2017 ja 2019 uuringus sama nimega ning mõõdavad sama nähtust, kuid tegemist on siiski pisut teistsuguste skaaladega. Seetõttu tasuks nende võrdlemisel olla pigem ettevaatlik. Oranžis kirjas on välja toodud skaalad, mis olid uuringus esmakordselt tänavuses uuringus. Tavakirjas olevad skaalad olid uuringus nii 2017. kui ka 2019. aastal.

Kuidas lugeda tagasisideraamatu jooniseid?

Profiiliraamatute lugemisel ja tulemuste tõlgendamisel tuleks kindlasti silmas pidada järgnevat:

1. Pilvejoonistel ei ole tingimata välja toodud skaalade miinimumid ja maksimumid, mis tähendab et joonise all vasakus või üleval paremas nurgas paikenmine ei pruugi näidata, kuivõrd hästi või halvasti asjad tegelikult on. Seega tuleks iga joonise juures pidada meeles, mis on skaala (üldjuhul on tegemist 7-palliste skaaladega) otspunktid ning vaadata lisaks oma visuaalsele paiknemisele ka numbrit, millele see viitab.
2. Pilvejoonistel on erinevate värvidega ära märgitud erinevad koolitüübid: (1) põhikool ehk kool, kus viiakse õppetööd läbi vaid I, II ja III kooliastmes; (2) keskkool ehk „torugümnaasium“, kus viiakse õppetööd läbi I, II ja III kooliastmes ning gümnaasiumis; (3) gümnaasium ehk kool, kus viiakse õppetööd läbi vaid gümnaasiumiastmes.
3. Ükski skaala ei ürita anda infot selle kohta, kuivõrd hästi või halvasti koolis lood on. Sõltuvalt kooli arengusuundadest, eesmärkidest ja väärtustest on andmete põhjal hinnangute andmine iga kooli enda teha.
4. Pilvejoonistel on välja toodud nii skaalade keskmisi kui ka üksikväiteid. Vajadus üksikväidete esitamise kohta tekkis seeõttu, et õpetajad kipuvad vastama „õigest“, mitte tingimata ausalt ning seeõttu on kohati koolidevahelised erinevused väga väikesed, mis omakorda ei anna meile aga olulist infot selle kohta, mis võiks paremini olla. Mõned üksikväited aga eristavad koole kenasti. Info selle kohta, kas tegemist on skaala keskmise või üksikküsimusega leiab iga joonise juurest.
5. Profiilijoonistel on andmed esitatud protsentidena, kusjuures 100% ei viita mitte skaala maksimumile vaid kõige kõrgema punktisumma saanud koolile.

6. Profiilijoonisel on toodud välja samad näitajad, mis on esitatud ka pilvejoonistel. Küll aga on profiilijoonistel näitajate nimetusi lühendatud ning info selle kohta, millised pilvejoonised milliste profiilijoonise näitajate kohta käivad, on leitav profiiliraamatu tabelitest nr 3, 4 ja 5.

Millest räägivad vastused avatud küsimustele?

Igale koolile esitati toore kujul ka õpetajate vastused kolmele küsimusele oodatusmuudatuste kohta. Samal ajal suurt pilti vaadates kodeerisid ka Tallinna Ülikooli uurijad vastused küsimusele „Mis on Sinu arvates kõige olulisem asi, mis peaks Eesti koolis lähiaastatel muutuma?“ ning tulemuste lühikokkuvõtte on esitatud slaididel nr 11-16. Kõige enam oodatakse muudatusi nii õppetöö läbiviimises (nt rohkem lõimingut ja projektõpet) kui ka klasside suuruses. Sellega on otseses seoses ka vajalik muudatus õpetajate koormuse vähendamiseks, et õpetaja jõuaks ennast arendada ja uuendusi ellu viia. Kuigi palk on täna vähesema hulga õpetajate suurimaks mureks, kui aastal 2016, siis tasub meeles pidada, et on siiski võrdlemisi suur hulk õpetajaid, kes palgaga rahul ei ole. Üldiselt on õpetajad aga seda meelt, et neil endil tuleb hakata looma õpetajaametist prioritiivset pilti, kuid selleks on vaja kooli juhtkonna ja ministeeriumi tuge. Samuti ollakse ühel meelel, et koolide pingeread tuleks ära kaotada ning et nüüd oleks aeg stabiilsuseks, et juba sisseviidud uuendused saaksid sisukalt tööle hakata. Huvitaval kombel ei maininud õpetajad probleemina koolikiusamist, mis teiste uuringute taustal on Eesti koolis siiski suureks murekohaks.

Kooli organisatsioonikultuur – mis see on?

Organisatsioonikultuuri tutvustava teoreetilise raamistiku ülevaate leiab slaididelt nr 17-25. Kooliuuring 2019 on esmakordne katsetus kaardistada koolide organisatsioonikultuuri, võttes aluseks Quinni ja Cameroni aastakümneid era- ja valikus sektoris kasutusel olnud skaala. Nimetatud skaalal on kaks põhidimensiooni, mis organisatsioone eristavad: (1) paindlikkus ja valikuvabadus versus stabiilsus ja kontroll ning (2) sisemine fookus ja integratsioon versus fookus väljapoole ja eristumine. Sellest tulenevalt on igal organisatsioonil oma kultuuritüüp: (1) suhetele orienteeritud tüüp; (2) innovatsioonile orienteeritud tüüp; (3) tulemustele orienteeritud tüüp; (4) reeglitele orienteeritud tüüp. Tegelikuses ei ole organisatsioonid selgelt ühte tüüpi kultuuriga ning tavaliselt on esindatud erineval määral kõik tüübid. Samuti tasub meeles pidada, et organisatsiooni tüüp sõltub ka organisatsiooni arenguetapist ning samamoodi on loomulik, et ka kooli organisatsioonikultuuri tüüp ajas muutub.

Tagasiside koolidelt ülikoolile

Üks „tund“ on koolis erineva tähendusega – selle all võidakse silmas pidada nii astronoomilist tundi kui ka ühte õppetundi, kusjuures viimase kestus erineb kooliti (on näiteks 75-minutiliseid tunde). **Soovitus: täpsustada tunni tähendust küsimuses.**

Õpetaja ületöö ja töö kodus ei pruugi tähendada sama asja. Õpetaja tunnikoormus ja täiskoormus on erinevad ning õpetaja võib tunnitööväliselt tööd teha nii kodus kui ka koolis ning seega ei ole kodus tehtava töö hulk võrdne ületöötundidega. **Soovitus: kasutada sõna „ületöötund“.**

Seoses õpetajate nappusega on koolides võrdlemisi suur hulk nii osakoormusega õpetajaid kui ka lisatasu eest lisatööd tegevaid õpetajaid. Seetõttu ei anna küsimus viimase kuu netotasu kohta tegelikku infot õpetajate keskmise palga kohta koolis. **Soovitus: võtta arvesse vaid täiskoha eest saadavat palka.**

Kõige rohkem saaksid koolid uuringutulemustest kasu siis, kui oleks võimalik tutvuda ka teiste koolide parimate praktikatega. Näiteks huvitaks koole väga teada saada, mida teevad teistmoodi need koolid, kus õpetajate koostöö on saanud kõrgemad hinnangud. Kuna andmekaitse ei luba meil sellist infot avalikuks teha ning keegi ei ole huvitatud järjekordsete pingeridade tekkimisest, siis oleks pakkuda selline lahendus: **kui kool on huvitatud tutvumast mõne näitaja osas eesrindlike koolide praktikatega, siis ülikool (Merlin Linde) küsib koolidelt luba nende kokkuvõtteks.**

Võimalusel oleks koolidel ka lisaks kaks soovi andmete esitlemise kohta: (1) kooli organisatsioonikultuuri tulemused võiksid edaspidi olla esitatud ka „ämblikuvõrkudena“, sarnaselt slaidil nr 25 olevale Apple'i näideisele ning (2) profiilijoonisel, kus on välja toodud üks kool kõigi näitajate osas, võiks samuti olla erinevad koolitüübid erinevate värvidega eristatud.

Memo koostas Merlin Linde (merlin.linde@tlu.ee)